

ARHITECTURA CA SPAȚIU PUBLIC. UTILIZAREA LIMITELOR / ARCHITECTURE AS PUBLIC SPACE. USING THE LIMITS

Anda-Ioana SFINTEȘ

Asist. dr. arh. / Teaching Assist. PhD. Arch., UAUIM

anda.sfintes@uauim.ro

Rezumat

Limitele și breșele asociate acestora au avut întotdeauna o importanță vitală în structurarea realității – transformând spații în locuri (ca un prim pas în procesul de apropiere), conturându-l pe Celălalt și formând cadrul pentru interacțiunile sociale. Diferitele sensuri ale limitei subliniază complexitatea și flexibilitatea termenului în ciuda sensului său aparent de demarcare dihotomică. Toate sensurile sale se suprapun, conducând la o înțelegere a limitei drept punct, linie sau chiar spațiu ce presupune o concentrare la maximum a capacităților, interpretărilor și creativității.

Analiza proceselor ce au loc pe limită capătă o importanță crescută în arhitectura contemporană, subliniind relația dinamică dintre spații și componentele acestora și astfel complexitatea atât a producției, cât și a consumului de spațiu. Înțelegerea contemporană a limitelor și breșelor evidențiază imaterialitatea acestora și dimensiunea lor socială, întrucât oamenii „răspund selectiv și pragmatic la posibilitățile [date de limită], răstălmăcind legături în moduri ce vor fi conturate de procesele sociale și materiale, nu de consimțiri cognitive așa cum trasarea limitei era” (Barth 1999, 30).

În acest articol ne vom axa pe legătura dintre caracteristicile fizice ale limitelor arhitecturale și procesele sociale ce conduc la dematerializare care au loc în jurul lor, urmărind cazuri precum: limita transparentă, utilizarea zonei de acces, conceperea envelopantei clădirii ca loc.

Cuvinte cheie: limite, limite arhitecturale, negociere

Abstract

The boundaries and their breaches always had a vital importance in structuring reality – transforming spaces into places (as a first step in the process of appropriation), highlighting The other and framing the social interactions. The various meanings taken by the limit underline the complexity of its understanding and the flexibility of the term despite its apparent sense of dichotomous demarcation. All its meanings overlap, framing an understanding of the limit as a point, line or even space which assumes a maximum concentration of capacities, interpretation and creativity.

The study of the processes taking place on the boundary gains a greater importance as it underlines the dynamic relationship between spaces and their components and thus the complexity of both space production and consumption. The contemporary understanding of boundaries and breaches highlights their immateriality and social dimensions, as people “respond selectively and pragmatically to the affordances, spinning connections in forms that will be shaped by social and material processes, not by cognitive fiat as the drawing of the boundary was” (Barth 1999, 30). In this article we shall concentrate upon the connection between the physical characteristics of the architectural limits and the social processes which lead to dematerialization that take place around them, following up cases like: the transparent boundary, the use of the access and conceiving the building envelope as place.

Keywords: boundaries, architectural limits, negotiation

Limitele și breșele asociate acestora au avut întotdeauna o importanță vitală în structurarea realității – transformând spații în locuri (ca un prim pas în procesul de apropiere), conturându-l pe Celălalt și formând cadrul pentru interacțiunile sociale. Diferitele sensuri ale limitei subliniază complexitatea și flexibilitatea termenului în ciuda sensului său aparent de demarcare dihotomică. Sensul spațial al termenului se referă, într-adevăr, la o delimitare, la demarcarea unui interior opus spațiului exterior, un interior ce are propriile reguli. În orice caz, aceste limite nu sunt în totalitate impenetrabile, ci mai mult sau mai puțin opace și de netrecut. Simpla existență a limitelor creează așteptări și conduce la anumite comportamente. Sensul simbolic al limitei evidențiază rolul și importanța a ceea ce este invizibil și dincolo, structurând și dând sens lui acum și aici. Sensul imaginar este cel care alimentează imaginația și creativitatea. Discipline diferite și-au apropiat termenul încercând să explice unele dintre fenomenele cu care operează. De exemplu, sociologia, psihologia, filozofia privesc limitele ca fiind flexibile, neclare, continuu testate și negociabile. De obicei, deși ele însele sunt obiective, depășirea acestora devine scop uneori. Toate aceste sensuri se suprapun, conducând la o înțelegere a limitei drept punct, linie sau chiar spațiu ce presupune o concentrare la maximum a capacităților, interpretărilor, coexistența unor sensuri (diferite sau chiar opuse) etc.

În acest articol ne vom referi în primul rând la sensul spațial al termenului, la modul în care limita fizică este concepută și la efectele sociale ale anumitor configurații (comportamente, percepții, utilizări etc.). Limita marchează în același timp nevoia de separare și legătură, întrucât raportarea permanentă la ceea ce se află dincolo stimulează schimbările ce au loc în interior. Limita în sine este un loc al negocierii, mereu testată și împinsă din ambele părți, creând limitări și posibilități. Limita și breșele sale sunt mijloace de

The boundaries and their breaches always had a vital importance in structuring reality – transforming spaces into places (as a first step in the process of appropriation), highlighting The other and framing the social interactions. The various meanings taken by the limit underline the complexity of its understanding and the flexibility of the term despite its apparent sense of dichotomous demarcation. The spatial sense of the term refers, indeed, to a circumscription, to cropping an inside opposed to the space outside, an inside guided by its own rules. However, these limits are not totally impenetrable, but more or less opaque and impassable. The simple existence of boundaries creates expectations and leads to certain behaviours. The symbolic sense of the limit emphasizes the role and importance of that which is unseen and beyond, structuring and giving meaning to the here and now. The imaginary sense is the one fuelling the imagination and creativity. Various disciplines appropriated the term trying to explain some of the phenomena they operate with. For example, sociology, psychology, philosophy see the limits as flexible, unclear, continuously tested and negotiable. Usually, although they are endpoints in themselves, their transgression is sometimes set as purpose. All these meanings overlap, framing an understanding of the limit as a point, line or even space which assumes a maximum concentration of capacities, interpretation, coexistence of (different or even opposed) meanings etc.

In this article we shall refer first of all to the spatial meaning of the term, to the way the physical boundary is designed and to the social responses given to certain configurations (behaviours, perceptions, uses etc.).

The boundary marks both the need for disjunction and connectedness, as a permanent referral to the other side fuels the changes taking place inside. The limit itself is a place of negotiation, always tested and pushed forward from both sides, creating limitations and affordances. A boundary and its breaches are means of control, but

control, dar și puncte ce generează procese de transformare. Analiza proceselor ce au loc pe limită capătă o importanță crescută în arhitectura contemporană, subliniind relația dinamică dintre spații și componentele acestora și astfel complexitatea atât a producției, cât și a consumului de spațiu. Inge Boer (2006) consideră caracteristicile fizice și poziționarea limitelor a fi elemente secundare și subliniază ideea limitei drept funcțiune, facilitând comunicarea și mediind – limita drept intersecție de fluxuri. Această perspectivă negă nevoia existenței unor limite clare și alimentează dubla noastră cercetare: a arhitecturii transformată prin utilizare și a utilizării conturate prin arhitectură.

Înțelegerea contemporană a limitelor și breșelor evidențiază imaterialitatea acestora și dimensiunea lor socială, întrucât oamenii „răspund selectiv și pragmatic la posibilitățile [date de limită], răstălmăcind legături în moduri ce vor fi conturate de procesele sociale și materiale, nu de consimțiri cognitive așa cum trăsura limitei era” (trad. ns., Barth 1999, 30).

Acest tip de înțelegere iese în evidență și în arhitectură întrucât aceasta „nu mai rezultă din crearea de forme în spațiu, ci mai degrabă din încurajarea relațiilor din interiorul ei” (trad. ns. Müller et al. 2003, 56). Acest lucru a condus la o serie de concepte arhitecturale noi sau redescoperite și reinterpretate ce subliniază dematerializarea limitei și noile sale dimensiuni spațiale precum: ambiguitate, ambivalență, hibriditate, estompare, camuflaj, arhitectură dizolvată, locuri intermediare, non-locuri, teren vag etc. (pentru definiții vezi Müller et al. 2003). Ideea unei arhitecturi ca spațiu public urmărită în articolul de față ia în considerare nu neapărat clădirea în sine, ci potențialul social conturat de configurarea limitelor acesteia – limita drept instrument social. În acest context vorbim despre limite estomate: despre transparențe ce creează locuri intermediare, despre anvelopantele clădirilor ca locuri sociale, despre limitele arhitectura-

also points that generate processes of transformation. The study of the processes taking place on the boundary gains a greater importance as it underlines the dynamic relationship between spaces and their components and thus the complexity of both space production and consumption. Inge Boer (2006) considers the physical characteristics and positioning of the boundary to be secondary and highlights the idea of the boundary as a function, facilitating communication and mediating – the boundary as an intersection of fluxes. This view negates the need for clear limits and nurtures our double inquiry: of architecture transformed through use and of use framed by architecture.

The contemporary understanding of boundaries and breaches highlights their immateriality and social dimensions, as people “respond selectively and pragmatically to the affordances, spinning connections in forms that will be shaped by social and material processes, not by cognitive fiat as the drawing of the boundary was” (Barth 1999, 30).

This kind of conception also emerges in architecture as “[it] no longer results from creating shapes in space, but rather from fostering relationships within it” (Müller et al. 2003, 56). This led to a series of new or rediscovered and reinterpreted architectural concepts emphasizing the dematerialization of the limit and its new spatial dimensions, like: ambiguity, ambivalence, hybridity, blurring, camouflage, dissolved architecture, intermediate places, non-places, terrain vague etc. (for definitions see Müller et al. 2003). The idea of an architecture as public space followed in this article takes into consideration not necessarily the building itself, but the social potential brought up by the configuration of its limits – the boundary as a social tool. In this context, we speak of blurred boundaries: of transparencies creating intermediate places, of building envelopes as social places, of architectural boundaries as communicators and as successive relations. The ideas stated above will be

le ca mijloace de comunicare și relații succesive. Ideea enunțată mai sus va fi argumentată mai departe prin intermediul unor exemple de arhitectură contemporană, privite dintr-o perspectivă atât arhitecturală, cât și antropologică. Aceste exemple subliniază faptul că o înțelegere flexibilă a limitelor este implementată în mod creativ în clădiri din faza de proiect, punând în evidență dematerializarea limitei drept concept structurant în societatea actuală.

Limite transparente

Din moment ce acum se vorbește despre „consumul” de locuri (Urry 2002), a călători a devenit mult mai mult decât a vedea și a experimenta diferitul: „poate presupune spații liminale care permit forme mai puțin structurate de interacțiune socială și care facilitează întâlnirea cu, consumul și colecționarea culturilor și mediilor multor altor locuri” (trad. ns. Urry 2002, 164). Oricine poate fi privit drept turist. Prin urmare, diferite instituții, îmbrățișând ideea unei astfel de comodificări a locului, au început să cedeze parterul clădirilor lor publicului: prin propunerea de locuri de interacțiune, de relaxare, comerț, alimentație, de locuri în care să se desfășoare performance-uri rapide sau expuneri temporare și uneori gratuite etc. Multe dintre aceste locuri sunt vizibile din spațiul public prin limite transparente care transformă interiorul într-o extensie a exteriorului și vice versa. Prin urmare, oamenii sunt mult mai înclinați să intre, dar chiar dacă nu o fac, pot încă participa, de la distanță, la evenimentele ce au loc în interior. La scară mai mare, aceste spații reprezintă complexitatea orașului contemporan drept „o redesenare profundă a conturilor spațiilor publice și private, aducând în prim plan o paletă de condiții în egală măsură înșelătoare și fertile care nu sunt neapărat hibride, ci mai degrabă scapă unei descrieri ușoare în acești termeni” (Dehaene și Cauter 2008, 3). Astfel

further argued through examples of contemporary architecture, viewed from both an architectural and anthropological perspective. These examples highlight the fact that a flexible understanding of limits is creatively implemented into buildings from the design phase, underlining the dematerialization of the limit as a framing concept in the current society.

Transparent boundaries

As places are now being “consumed” (Urry 2002), travelling became much more than seeing and experiencing the otherness: “it may involve liminal spaces permitting less structured forms of social interaction and enabling the cultures and environments of many other places to be encountered, consumed and collected” (Urry 2002, 164). Anyone can be seen as a tourist. Therefore, various institutions, grasping the idea of such a commodification of place, started conceding the ground floor of their buildings to the public: by accommodating spaces of interaction, relaxation, commerce, food services, quick performances or temporal and sometimes free exhibitions etc. Many of these spaces are visible from the public space through transparent boundaries which transform the inside into an extension of the outside and vice versa. Thus, people are more likely to enter, but even if they don’t, they can still participate, from a distance, to the events taking place inside. At a bigger scale, these spaces display the complexity of the contemporary city as “a profound redrawing of the contours of public and private space, bringing to the fore an equally treacherous and fertile ground of conditions that are not merely hybrid, but rather defy an easy description in these terms” (Dehaene și Cauter 2008, 3). Such boundaries contribute to raising awareness and facilitate the process of appropriation. Transparent boundaries assume a permanent negotiation between inside and outside and they gain a non-distinctive depth as in-between

de limite contribuie la creșterea conștientizării și facilitează procesul de apropiere. Limitele transparente presupun o negociere permanentă între interior și exterior și capătă o profunzime nespecifică de spații intermediare. Traversarea limitei este percepută într-un mod mai puțin dramatic – devine o mișcare naturală și această fluiditate în sine, prelungind mobilitatea urbană, este capabilă să genereze noi forme de spațiu public (Stickells 2008, 247). Serviciile și prestațiile ce au loc în interior sunt ele însele concepute deseori drept liminale, cumva între cotidianul spațiului public și cultura înaltă ce ghidează instituția (de exemplu în cazul muzeelor, centrelor culturale, bibliotecilor etc.). cel mai important aspect, însă, este gradul mic sau lipsa totală a plănuirii în aceste spații, publicul devenind actorul. Experiențele și interpretările sale devin centrale.

Alice Tully Hall de la Lincoln Center din New York proiectat de Diller Scofidio + Renfro (finalizat în 2009) este un exemplu foarte bun în acest sens, propunerea fiind un proiect de restaurare. Arhitecții „au îndepărtat elementele opace ale structurii” (Jodidio 2010, 170), lăsând un parter prin care se circulă aproape în voie. Câteva accese marchează deschiderea noului proiect, acestea conducând la spații complementare precum cafenele ce creează o relație puternică între clădire și spațiul public. Limitele transparente sunt chiar mai puțin perceptibile noaptea, făcând clădirea parte a vieții de noapte a orașului. Totodată trebuie să observăm tendința de a duce la același nivel cu strada sau de a coborî pardoseala interioară, în opoziție cu regula mai veche de a avea un acces înalt care să marcheze monumentalitatea și valoarea culturală crescută a clădirii. Acum, a coborî câteva trepte vorbește despre accesibilitate, despre acceptarea unui public diferit dar și a unor utilizări diferite.

spaces. The crossing of the boundary is less dramatically perceived – it becomes a natural movement and this flow itself, extending the urban mobility, is capable of generating new forms of public space (Stickells 2008, 247). The services and performances accommodated inside are themselves often conceived as liminal, somehow between the casual of the public space and the high culture guiding the institution (for example in the case of museums, cultural centres, libraries etc.). The most important aspect, however, is the small degree or complete lack of staging in these spaces, as the public becomes the performer. His experiences and interpretations become central.

Alice Tully Hall at Lincoln Center in New York by Diller Scofidio + Renfro (completed in 2009) is a great example in this sense as the proposal is a renovation design. The architects “stripped away the opaque elements of the structure” (Jodidio 2010, 170), leaving an almost go-as-you-please ground floor. Several access points mark the openness of the new design, leading to complementary spaces like cafes, which create a strong relationship between the building and the public space. The transparent boundaries are even less perceivable at night, making the Hall part of the night life of the city. Also, we must note the tendency to level or lower the floor of the inside, as opposed to the older convention of a high access that would mark the monumentality and high cultural value of the building. Now, descending a few steps speaks of accessibility, of accepting a diverse public as well as various uses.

Un alt astfel de exemplu este extinderea muzeului Stedelijk din Amsterdam proiectată de Benthem Crowel Architects (finalizată în 2012) – cunoscută drept „cada” datorită formei și culorii arhitecturii care pare să leviteze peste parter – care este deschisă publicului prin intermediul unor servicii precum magazine, restaurante, librării etc. Elementul de design cel mai remarcabil care contribuie la anularea perceptuală a limitei sunt mesele lungi ale restaurantului care trec prin sticlă de la interior spre exterior. Astfel, utilizarea însăși devine o utilizare ce are loc pe limită, în același timp în interior și în oraș.

Utilizarea accesului

Punctul de acces într-o clădire reprezintă cea mai importantă breșă. Deși importanța acestuia a fost întotdeauna marcată prin tratamente speciale – piețe, trepte, coperține, culori și materiale etc. – arhitectura contemporană găsește noi moduri de a-i exprima dimensiunea socială. În noile proiecte de clădiri se adoptă ideea unui aparat de acces care aparține în același timp spațiului public și privat, fiind ambivalent și contradictoriu în același timp. Numeroase exemple de noi arhitecturi (și chiar mai multe exemple de proiecte de concurs), dau accesului forma unei piețe – lăsată la liberă utilizare a publicului – decupate din clădirea care o acoperă protector. Astfel, accesul devine un loc în sine, conducând trecătorii către intrare, prinzându-i în interacțiuni sociale și uneori în activități informale și non-formale care presupun a petrece timp pe limită. A intra nu reprezintă o condiție pentru utilizare și astfel tensiunile dintre dorința de participare și înțelegerea așteptărilor ce vizează participanții sunt diminuate. De exemplu a se vedea: Hörsaalgebäude Osnabrück proiectat de Benthem Crowel Architects, The Broad Museum din Los Angeles proiectat de Diller Scofidio + Renfro, sau proiecte de concurs cu forme mai organice precum: The Dance Theatre din St. Petersburg al celor de la UN studio și The Opera House din Izmir proiectată de Nüvist.

Another such example is the extension of the Stedelijk Museum in Amsterdam by Benthem Crowel Architects (completed in 2012) – known as the bathtub for the form and colour of the architecture that seems to levitate above the ground floor – which is opened to the public through services like shops, restaurants, bookstore etc. The most remarkable design element which contributes to a perceptual cancellation of the boundary are the long tables of the restaurant which pass through the glass from inside to outside. Thus, the use itself becomes a use taking place on the boundary and happening inside the building and in the city in the same time.

Using the access

The access point into a building is the most important breach. Although its importance has always been marked through special treatments – plazas, stairs, domes, colours and materials etc. – the contemporary architecture finds new ways of expressing its social dimension. New building designs embrace the idea of an access apparatus that pertains both to the public and private space, ambivalent and contradictory in the same time. Numerous examples of new architecture (and even more examples of competition designs) frame the access as a plaza – left out to the free use of the public – carved out of the building that protectively covers it. Thus, the access becomes a place in itself, gently guiding the passers-by towards the entrance, entangling them in social interactions and sometimes informal or non-formal activities which assume spending time on the limit. Entering is not a condition for use and so the tensions between the desire to participate and the apprehension of what is expected of the participants are being diminished. For examples see: Hörsaalgebäude Osnabrück by Benthem Crowel Architects, The Broad Museum in Los Angeles by Diller Scofidio + Renfro, or more organic competition designs like: The Dance Theatre in St. Petersburg by UN studio and The Opera House in Izmir by Nüvist.

Forum Building and Plaza, Barcelona, 2004, Herzog & de Meuron

Caixa Forum, Madrid, 2008, Herzog & de Meuron

Uneori, limitele transparente, combinate cu servicii publice precum restaurantele, cafenelele, magazinele, fac uneori clădirile parte a unui circuit urban, străbaterea lor devenind alternativă la trecerea pe lângă ele și vice versa. Un flux continuu stabilește un grad înalt de dezirabilitate a locului cu atât mai mult cu cât oamenii au mai multe motive pentru a se afla în acel loc în afară de vizitarea muzeului, utilizarea bibliotecii, participarea la evenimente culturale etc. The Royal Playhouse din Copenhagen a celro de la Lundgaard & Tranberg Arkitekter (finalizată în 2007) are foyerul transparent proiectat ca o continuare firească a aleilor urbane, în timp ce promenada propriu-zisă (cu vedere spre port) ocolește foyerul. Abordarea arhitecturală atribuie foyerului și serviciilor din interior un dublu sens – drept scopuri în sine sau drept servicii secundare de-a lungul rutelor urbane.

Putem găsi și exemple de proiecte mai radicale ce par să cedeze spațiu construibil valoros voinței publicului. Herzog & de Meuron au „îndepărtat” parterul unei centrale electrice vechi din Madrid, creând o clădire dedicată artei contemporane – Caixa Forum (finalizată în 2008) – ce prinde între layerele sale superioare și inferioare activități cotidiene. Gestul reprezintă un răspuns la lipsa de spații publice din jur și contribuie la transformarea clădirii într-un punct de reper, „într-un magnet” după cum afirmă arhitecții (Herzog & de Meuron, 2008), menit să păstreze o agitație constantă în jurul ei și astfel crescând gradul de conștientizare asupra serviciilor disponibile în interior mai degrabă indirect. Spațiul liber dintre nivelurile de deasupra și de dedesubt este întrerupt doar de intrările în forum. Acest lucru continuă într-un mod ceva mai sculptural intervenția lor anterioară din Barcelona, de la Forum Building and Plaza (finalizată în 2004). Conceptul puternic de ridicare a activităților instituționale deasupra unui spațiu liber cedat publicului a fost dictat de o analiză profundă a contextului spațial, istoric și social.

Sometimes, transparent boundaries, combined with public services like restaurants, cafes, shops, often make the buildings part of an urban circuit, passing through them being an alternative to passing by them and vice versa. A constant flow sets a high level of place desirability all the more so as people have more reasons to be in that place besides visiting the museum, using the library, attending the cultural events etc. The Royal Playhouse in Copenhagen by Lundgaard & Tranberg Arkitekter (completed in 2007) has its transparent foyer designed as a natural continuation of urban paths, while the actual promenade (with a view towards the harbour) bypasses the foyer. This architectural approach gives the foyer and the services provided inside a double purpose – as endpoints in themselves or as secondary services along city routes.

We can also find more radical examples of designs which seem to give up highly valuable buildable space to the will of the public. Herzog & de Meuron “removed” the base floor of an old power station in Madrid, creating a contemporary art building – The Caixa Forum (completed in 2008) – which catches between its upper and underground layers mundane activities. The gesture is a response to the lack of public spaces around and it contributes to the transformation of the building into a landmark, a “magnet” as the architects say (Herzog & de Meuron, 2008), meant to keep a constant bustle around it and thus rather indirectly raising awareness about the services provided inside. The free space in-between the above and below floors is only disrupted by the entrances into the forum. This continues in a more sculptural manner their previous intervention in Barcelona, at the Forum Building and Plaza (completed in 2004). The powerful concept of raising the institutional activities above a free space assigned to the general public has been dictated by a deep analysis of the spatial, historical and social context.

Barcelona este o metropolă europeană care prin istoria sa, prin climat și obiceiurile locuitorilor săi este predestinată să folosească spațiul exterior, în conformitate cu configurația sa, drept un loc urban viu de manifestare a relațiilor sociale. Din acest motiv, am decis ca în loc să proiectăm clădirea drept un obiect independent în mijlocul unui spațiu liber, să propunem o clădire care generează și structurează acest spațiu liber. (Herzog & de Meuron, 2004)

Oricum, această abordare contextuală nu face conceptul de nerepetat, ci mai degrabă subliniază rolul arhitecturii în ghidarea interacțiunilor sociale și activarea spațiului public.

Anvelopanta clădirii ca loc

Urmând unor intervenții precum cele ale lui Herzog & de Meuron, diverși arhitecți au exploatat astfel de viziuni ale unei arhitecturi deschise și au transformat anvelopanta clădirii într-o interpretare a unei străzi urbane. Astfel, anvelopanta capătă o funcțiune proprie iar oamenii îmbracă clădirea. Oslo Opera House proiectată de Snøhetta, finalizată în 2008, este un prim exemplu puternic de „monument social” (Snøhetta, 2008). Acoperișul clădirii este o belvedere, accesibilă prin rampe ample. Toate acestea creează spații sociale dedicate unui public larg, indiferent de legătura acestora cu activitățile ce au loc în interiorul clădirii (oamenii vin aici să stea, să vorbească, să se joace etc.). Rolul declarat al unei astfel de abordări a fost acela de încurajare „a cunoașterii de către public și de confruntare cu artele”, dar a obținut mult mai mult de atât deoarece a reușit să reconecteze orașul și frontul său la apă (Snøhetta, 2008). Exemple mai recente demonstrează o grijă și mai mare față de aspectele sociale, subliniind rolul mediator al anvelopantei clădirii (mediind relația dintre interior și exterior, legătura dintre oameni și orașul lor și, mai ales, mediind legătura dintre viața de zi cu zi și informațiile, activitățile, facilitățile din interior).

Barcelona is a European metropolis that through its history, climate and the customs of its inhabitants, is predestined to make use of its exterior space, according to its respective configuration, as a living urban location of its social interrelations. For this reason, we decided instead of planning the building as an independent object within an open space, we would propose a building that generates and structures this open space. (Herzog & de Meuron, 2004)

However, this contextual approach does not make the concept non-iterative, but rather highlights the role architecture has in guiding social interactions and activating the public space.

The building envelope as a place

Following interventions like those of Herzog & de Meuron, various architects exploited such views of an open architecture and transformed the building envelope into an interpretation of an urban street. Thus, the envelope has a function of its own and people enfold the building. The Oslo Opera House by Snøhetta, completed in 2008, is the first powerful example of “a social monument” (Snøhetta, 2008). The roof of the building is a belvedere, accessible through ample slopes. All these create social spaces dedicated to a wide public, regardless of their engagement with the activities inside the building (people come here to sit, talk, play etc.). The stated role of such an approach was that of fostering “public awareness and engagement with the arts”, but it achieved much more than that as it reconnected the city with its waterfront (Snøhetta, 2008). More recent examples show an even bigger concern with the social aspects, highlighting the mediating role of the building envelope (mediating the inside-outside relation, the connection between people and their city and, most of all, mediating the connection between everyday life and the information, the activities, the facilities provided inside).

Bjarke Ingels Group (BIG) este una dintre cele mai active firme de arhitectură preocupate de activarea vieții publice prin proiectele lor. Proiectul lor câștigător de concurs pentru MÉCA – Maison de l'Économie Créative et de la Culture en Aquitaine este un exemplu foarte bun în acest sens. Clădirea aduce împreună trei instituții – FRAC (Fondul Regional pentru Arta Contemporană din Aquitaine), ECLA (Agenția Culturală pentru Scris, Muzică, Film și Radiodifuziune) și OARA (Biroul Artistic al Regiunii Aquitaine pentru artele interpretative). Acest lucru este utilizat mai departe pentru crearea unor legături diferite între instituții, precum și între instituții și orașul Bordeaux. Spațiul comun dintre cele trei zone dedicate permite trecerea liberă a publicului și îi angrenează în activități diverse. Acest spațiu este proiectat drept „o cameră urbană în aer liber” (BIG, 2012), estompând astfel limitele dintre interior și exterior, între oraș și clădirile sale, între facilități, între trecători și utilizatori etc.

Concluzie

Toate aspectele discutate mai sus vorbesc despre o arhitectură activată, capabilă să transmită sensuri, mesaje, să angreneze publicul, să facă vizibile prin configurarea sa diferite aspecte funcționale. Caracteristicile fizice ale limitelor arhitecturale accentuează natura lor relațională întrucât distincțiile sociale marcate de limită conduc mai departe la procese care transformă clădirile în obiecte sociale și culturale, activând o influență reciprocă a relațiilor sociale asupra spațiului construit și vice versa (Hillier 2007). Astfel, arhitectura nu este numai activată, ci și activează, cu sau fără scop, fiind sau nu proiectată special în acest sens. Oricum, implementarea în proiecte a unor elemente diverse ce permit utilizări contemporane ale spațiului construit poate facilita implicarea socială și/sau culturală prin diferite tipuri de performance, de exemplu. O astfel de atitudine aduce în prim plan concepte precum Al

Bjarke Ingels Group (BIG) is one of the most active architecture firms concerned with activating the public life through their design. Their winning competition design for MÉCA – Maison de l'Économie Créative et de la Culture en Aquitaine is a very good example in this regard. The building brings together three institutions – FRAC (the Aquitaine Regional Fund for Contemporary Art), ECLA (the Cultural Agency for Writing, Music, Film & Broadcasting), and OARA (the Artistic Office of the Aquitaine Region for performing arts). This fact is used forward for creating various connections between the institutions as well as between the institutions and the city of Bordeaux. The shared space between the three dedicated areas allows the free flow of the public and engages them in various activities. This space is designed as “an outdoor urban room” (BIG, 2012), further blurring the boundaries between inside and outside, between the city and its buildings, between facilities, between passers-by and users etc.

Conclusion

All the aspects discussed above speak of an activated architecture that is capable of communicating meaning, messages, of engaging the public, of making various functional aspects visible through its configuration. The physical characteristics of the architectural limits emphasize their relational nature as social distinctions marked by the limit further lead to processes that transform buildings into social and cultural objects, activating a reciprocal influence of social relations upon the built environment and vice versa (Hillier 2007). Thus, architecture is not only activated, but it also activates, with or without purpose, with or without being designed as such. Anyway, implementing into designs various elements that allow contemporary uses of the built environment can facilitate social and/or cultural engagement through various forms of performance, for example. Such an attitude brings to the fore con-

treilea spațiu propus de Soja – un concept ce privește spațiul drept „o invitație la o continuă deconstrucție și reconstrucție, la un efort constant de a depăși limitele stabilite ale înțelegerii noastre asupra lumii” (trad. ns. 1996, 126). Al treilea spațiu presupune „o conștientizare critică a spațiului” (trad. ns. 1996, 10) în care spațiul construit, prin limitele sale imprimare, este apreciat pentru posibilitățile („affordances”¹) pe care le creează pe lângă limitările pe care le impune (Barth 1999).

Sensul și modul propriu de utilizare a spațiului de către fiecare în parte drept încărcat de sens (ce vorbește despre o înțelegere personală a mult mai mult decât a spațiului în sine) devin astăzi centrale. Arhitectura poate fi concepută astfel atâta timp cât arhitecții înțeleg că, după cum afirma Aldo van Eyck: „indiferent ce înseamnă spațiul și timpul, locul și ocazia înseamnă mai mult” (trad. ns. 1997, 27). Într-o astfel de perspectivă arhitectura reprezintă și pretext pentru crearea de spații sociale. Crearea de spații sociale devine apoi pretext pentru conturarea unor spații ce facilitează, promovează și dezvoltă interacțiuni și valori sociale, culturale și artistice contemporane.

În acest articol am punctat trei moduri în care arhitectura contemporană, prin caracteristicile fizice ale limitelor sale, conturează astfel de procese sociale, culturale și artistice semnificative. Limitele transparente accentuează rolul negociator al limitelor și constanta influență reciprocă a celor două spații unul asupra celuilalt. Apoi am văzut cum accesul devine mult mai mult decât punctul de intrare, căpătând roluri intermediare și mediatore uneori în ciuda funcțiunii lor principale care poate chiar să nu se manifeste – aceea de trecere. În final am abordat problema limitelor arhitecturale care devin locuri ele însele permițând oamenilor să le străbată și folosească.

---

1 Termenul „affordances”, inventat de James J. Gibson (1904-1979), este definit drept acea proprietate a obiectelor sau mediului care permite săvârșirea unei acțiuni.

cepts like Soja's Thirdspace – a concept that views space as “an invitation to continuous deconstruction and reconstitution, to a constant effort to move beyond the established limits of our understanding of the world” (1996, 126). Thirspace assumes a “critical spatial awareness” (1996, 10) in which the built environment, through its impressed boundaries, is appreciated for the „affordances”¹ it creates besides the limitations it imposes (Barth 1999).

Meaning and each one's way of using space as having meaning (speaking of personal understanding of much more than of the space itself) become central today. Architecture can be thought of as such as long as architects understand that, as Aldo van Eyck put it: “Whatever space and time mean, place and occasion mean more” (1997, 27). In such a view, architecture is also pretext for creating social spaces. Creating a social space then becomes pretext for framing spaces which facilitate, promote and develop social, cultural and artistic contemporary interactions and values.

In this article we highlighted three ways in which contemporary architecture, through the physical characteristics of its limits, frames such meaningful social, cultural and artistic processes. Transparent boundaries emphasize the negotiating role of the limit and augment the constant reciprocal influence of the two spaces they separate on each other. Then, we saw how the access becomes much more than the point of entrance, gaining in-between and mediating roles sometimes despite its main function which might not even manifest – that of passage through. In the end we addressed the issue of architectural limits that become places themselves by allowing people to walk over and use them.

---

1 The term „affordances” belongs to James J. Gibson (1904-1979) who defined it as that property of the objects or of the environment which allows an action to take place.

Toate aceste caracteristici se folosesc de tensiunile ce alimentează experiențele oamenilor în spațiul public, transformând „multiplicitatea, ambiguitatea și contradicția” ce îl caracterizează (trad. ns. Stevens 2007, 25) în pretext pentru joc, pentru performance sau cel puțin pentru participare activă sau pasivă la interpretările puse în scenă.

All these characteristics make use of the tensions that fuel people's experiences in urban space transforming the „multiplicity, ambiguity and contradiction” that characterise it (Stevens 2007, 25) into a pretext for play, for performing or at least actively or passively participating in the performances in play.

Bibliografie / Bibliography

- BARTH, Fredrik. 1999. „Boundaries and Connections”. În *Signifying Identities: Anthropological Perspectives on Boundaries and Contested Identities*, ediție de Anthony P. Cohen, 15-36. Routledge.
- BOER, Inge E. 2006. *Uncertain Territories: Boundaries in Cultural Analysis*. Ediție de Mieke BAL, Bregje van Eekee, și Patricia Spyer. Amsterdam & New York: Rodopi.
- DEHAENE, Michiel, Lieven de Cauter. 2008. „Introduction”. În *Heterotopia and the City: Public Space in a Postcivil Society*, 1-9. Taylor & Francis e-Library.
- HILLIER, Bill. 2007. *Space Is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*. Space Syntax.
- JODIDIO, Philip. 2010. *Public Architecture Now!* Italia: Taschen.
- MÜLLER, Willy, Vicente Guallart, Federico Soriano, José Morales, Fernando Porras, și Manuel Gausa, ed. 2003. *The Metapolis Dictionary of Advanced Architecture: City, Technology and Society in the Information Age*. Barcelona: Actar.
- SOJA, Edward W. 1996. *Thirdspace: Journeys to Los Angeles and Other Real-and-Imagined Places*. Cornwall: Blackwell.
- STEVENS, Quentin. 2007. *The Ludic City: Exploring the Potential of Public Spaces*. London and New York: Routledge.
- STICKELLS, Lee. 2008. „Flow Urbanism. The Heterotopia of Flows”. În *Heterotopia and the City: Public Space in a Postcivil Society*, ediție de Michiel Dehaene și Lieven de Cauter, 247-57. Taylor & Francis e-Library.
- URRY, John. 2002. *Consuming Places*. 1ed. London and New York: Taylor & Francis e-Library.
- VAN EYCK, Aldo. 1997. „Team 10 Primer”. În *Theories and Manifestoes of Contemporary Architecture*, ediție de Charles Jencks și Karl Kropf, 27-29. Midsomer Norton, UK: Academy Editions.

Webografie / Webography

- BIG, 2012, MECA Maison de l'Économie Créative et de la Culture en Aquitaine, <http://www.big.dk/#projects-meca>
- Herzog & de Meuron, 2004, 190 Forum 2004 Building and Plaza, <https://www.herzogdemeuron.com/index/projects/complete-works/176-200/190-forum-2004-building-and-plaza>
- Herzog & de Meuron, 2008, 201 Caixa Forum Madrid, <https://www.herzogdemeuron.com/index/projects/complete-works/201-225/201-caixaforum-madrid>
- Snøhetta, 2008, Norwegian National Opera and Ballet, <http://snohetta.com/project/42-norwegian-national-opera-and-ballet>